

بررسی اثر تفاله لیموترش (*Citrus limon*) بر کیفیت گوشت مرغان وازده تخمگذار

عباس جاویدی فیروز*، دکتر یوسف جعفری آهنگری، دکتر نورمحمد تربتی نژاد، دکتر سید رضا هاشمی و مهندس حسین محب-الدینی

دانشکده علوم دامی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

* نویسنده مسئول: عباس جاویدی فیروز، abbasjavid@yahoo.com

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی اثر تفاله لیموترش بر کیفیت گوشت مرغان وازده تخمگذار به مدت ۴۰ روز صورت پذیرفت. در این آزمایش از ۸۰ قطعه مرغ تخمگذار وازده استفاده شد که بصورت تصادفی دسته‌بندی شده و در ۴ تیمار و ۵ تکرار قرار گرفتند که هر تکرار شامل ۴ قطعه مرغ تخمگذار بود. تیمارهای آزمایشی شامل جیره کنترل و ۳ سطح مختلف از تفاله لیموترش (۶، ۱۰ و ۱۴ درصد) بود. در پایان دوره آزمایش از هر تکرار تعداد ۲ عدد مرغ جهت کشتار به صورت تصادفی انتخاب و شاخص‌های کیفیت گوشت سینه شامل میزان مالون‌دی‌آلدهید، چربی، pH، ظرفیت نگهداری آب، رطوبت، آب خروجی، شاخص روشنایی، قرمزی و زردی گوشت مورد سنجش قرار گرفت. نتایج آزمایش نشان داد که استفاده از سطوح مختلف تفاله لیموترش در جیره مرغان وازده تخمگذار تأثیری بر شاخص‌های کیفیت گوشت سینه از قبیل میزان مالون‌دی‌آلدهید، رطوبت، میزان خروج آب و ظرفیت نگهداری آب نداشت ($P > 0.05$)، ولی مقدار چربی در گوشت سینه مرغانی که با سطوح مختلف تفاله لیموترش تغذیه شده بودند کاهش یافت ($P < 0.05$). استفاده از تفاله لیموترش به میزان ۶ و ۱۰ درصد باعث کاهش شاخص قرمزی (A) در گوشت سینه مرغان وازده تخمگذار شد ($P < 0.05$)، ولی تأثیر معنی‌داری بر شاخص زردی و روشنایی در گوشت سینه نداشت ($P > 0.05$). همچنین نتایج استفاده از تفاله لیموترش بر میزان pH گوشت سینه نشان داد که استفاده از تفاله لیموترش باعث افزایش معنی‌داری در میزان آن نسبت به گروه شاهد شد ($P < 0.05$).
واژه‌های کلیدی: تفاله لیموترش-کیفیت گوشت-مرغان وازده تخمگذار

مقدمه

یکی از راههای کاهش ضایعات مواد غذایی بازیافت مواد ناشی از کارخانجات صنایع غذایی می‌باشد. در ایران و دیگر کشورهای در حال توسعه، بخش عظیمی از مواد غذایی به دلایل گوناگونی از قبیل فرآیند نامناسب، ناکارآمدی سیستمهای حمل و نقل و عدم دانش کافی هدر می‌روند. بنابراین یافتن راهکارهای مناسب جهت ضایعات غذایی از یکطرف و افزایش راندمان فرآورده‌های غذایی از طرف دیگر بایستی به عنوان یک ضرورت در اولویت‌های پژوهشی منظور گردد. از طرفی در صنایع دامپروری به مرغان تخم‌گذاری که دیگر برای تولید تخم مرغ مفید نمی‌باشند مرغان وازده (*Spent hens*) گفته می‌شود. مرغان وازده به علت گوشت بی‌کیفیت برای تولید محصولات گوشتی بطور مستقیم مناسب نمی‌باشند و بیشتر پس از فرآوری به حالت تکه تکه و خرد شده برای فرآورده‌هایی مثل سوسیس، سوپ، کنسرو و ... بکار می‌روند. بعلاوه فرآوری گوشت این مرغ‌ها به علت تخم‌گذاری زیاد و شکننده بودن استخوان آنان در طی حمل و نقل و همچنین مخلوط شدن تکه‌های کوچک استخوان در زمان فرآوری بسیار مشکل بوده، از اینرو بهبود دادن کیفیت گوشت مرغان وازده یکی از نگرانی‌های صنعت طیور و امری بسیار مهم جهت بازاریابی این محصولات می‌باشد. تفاله مرکبات یکی از فرآورده‌های فرعی کارخانجات تولید افشره مرکبات بوده که در مقیاس وسیعی در